

Mehpare Bilhan hocamızı kaybettik

ODTÜ Matematik bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Mehpare Bilhan, dün akşam saatlerinde 76 yaşında hayatını kaybetti. Bu aydınlık matematikçi yetiştirdiği öğrencileriyle, geride bıraktığı çalışmalarıyla bu topraklarda yaşamaya devam edecek.

ODTÜ Matematik bölümü emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Mehpare Bilhan, dün akşam saatlerinde 76 yaşında hayatını kaybetti.

Mehpare Gökalp (Bilhan) 1943'te, Kırklareli'nin Vize ilçesinde dünyaya gelir. Lise eğitimini İstanbul'da, Kandilli Kız Lisesi'nde tamamlayan Mehpare Gökalp (Bilhan), elde ettiği eğitim bursuyla Paris'e gider.

Lisans ve doktora çalışmasını, aynı zamanda Paris 6 Üniversitesi olarak adlandırılan Pierre ve Marie Curie Üniversitesi'nde yapar. Bu zaman zarfında Claude Chevalley, Henri Cartan ve Pierre Samuel'in de aralarında bulunduğu birçok ünlü Fransız matematikçinin derslerini alır, matematiğin Nobel ödülü olarak kabul gören Fields Madalyası'nın en genç sahibi Jean-Pierre Serre'nin seminerlerine katılır. Hecke karakteriyle ilişkili L-serilerinin analitik çalışımı (*Étude Analytique des Séries L Associées aux Caractères de Hecke*) isimli doktora tezini Roger Descombes'in danışmanlığında yazar. O yıllarda Paris'teki Hukuk Okulu'nda doktorasını yapan Saffet Bilhan ile tanışırlar, Paris'te öğrencilikleri sürerken evlenirler.

1974'te Türkiye'ye dönen Mehpare Bilhan, Hacettepe Üniversitesi'nde çalışmaya başlar. O yıllarda Cahit Arf, Gündüz İkedâ ve Cemal Koç'un öncülük ettiği Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) cebir grubu çok aktiftir. Mehpare Bilhan da hızlıca bu gruba dahil olur. 1978 yılında, evrensel (global) cisimlerdeki yoğunluk teoremleri üzerine hazırladığı doktora sonrası çalışmasına başlar. 1980'de Cahit Arf ve Gündüz İkedâ'nın cesaretlendirmesiyle ODTÜ'ye gelir. Bu yıllarda doktora sonrası çalışmasını geliştirir ve yeni sonuçlar elde eder. Mehpare Bilhan ayrıca sınıf cisimleri (class field) kuramı, sınıf sayısı (class number) problemleri, sonlu cisimler üzerine polinomların aritmetik ilerleyişi ve Tchebotarev kümeleri üzerine çalışır.

Profesör Bilhan İtalya, Fransa ve Mısır'daki birçok enstitüye akademik ziyaretler gerçekleştirir. 1997-2003 yılları arasında İstanbul'daki Feza Gürsey Enstitüsü'nde yarı zamanlı araştırmacı olarak çalışır. Yerli ve yabancı dergilerde cebirsel sayılar kuramıyla ilgili alanlarda çeşitli araştırma makaleleri yazan Prof. Dr. Bilhan, aynı zamanda iki çalışma arkadaşı olan İsmail Güloğlu ve Cemal Koç ile birlikte bir soyut cebir kitabı yazar. Yurt dışında ve Türkiye'de bir dizi matematik konuşması veren

Profesör Bilhan, uluslararası yaz okullarında, TÜBİTAK'ın lisansüstü yaz okullarında ve okul öğretmenlerinin eğitim programlarında çeşitli dersler verir.

Akademik hayatı boyunca beş doktora ve dokuz yüksek lisans tezi yöneten Prof. Dr. Bilhan, 2010 yılının Ekim ayında emekli olur. 2016'da ODTÜ Matematik Topluluğu'nun daveti üzerine kadın matematikçiler üzerine bir konuşma yapar. Prof. Dr. Mehpere Bilhan'ın bu keyifli konuşmasını izlemek için:

<https://www.youtube.com/watch?v=Zw3uXDTx6A0>

ODTÜ Matematik bölümünde eğitim alan hemen hemen herkesin bir kez cebir veya sayılar kuramı dersini takip ettiği kadın matematikçi Prof. Dr. Mehpere Bilhan'ı maalesef dün akşam saatlerinde kaybettik. Bu aydınlık matematikçi yetiştirdiği öğrencileriyle, geride bıraktığı çalışmalarıyla bu topraklarda yaşamaya devam edecek.

Kaynakça

Algebra and Number Theory Symposium in Honour of Prof. Dr. Mehpere Bilhan,
Department of Mathematics, METU, 13-15 October 2010

Not: Yukarıdaki yazı büyük ölçüde bu kaynakta yer alan Prof. Dr. Mehpere Bilhan'ın biyografisinin dilimize çevrilişinden ibarettir.

<https://www.genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=26097>

https://staffroster.metu.edu.tr/my_staff_roster.php?ssn=NzIwMTA=&action=...

Yılmaz Akyıldız, Ersan Akyıldız – Mehpere Bilhan, 21.01.2019